

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 234)

Türkiye Cumhuriyeti ve Tacikistan Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/506)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG/101-1070/3742

6.9.1996

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 7.8.1996 tarihinde kararlaştırılan “Türkiye Cumhuriyeti ve Tacikistan Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı” ile gerekçesi birlikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Necmettin Erbakan
Başbakan

GEREKÇE

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının ana amacı, taraf ülkeler arasında sermaye ve teknoloji akımını teşvik ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde nasıl korunduğunu tespit etmektir.

Bilindiği üzere, genel ekonomik politikamızın ana hedefleri arasında; ülke müteşebbis ve sermayesinin dış ülkelere açılması, yabancı sermaye ve teknolojisini ülkemize gelmesi yolu ile ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesi bulunmaktadır.

Bu çerçeve içinde, ülkemizde yatırım yapan yerli ve yabancı sermayenin çalışma esaslarını belirlemek ve teşvik etmek amacıyla Yüce Meclisimiz tarafından kabul edilen çeşitli kanunlara paralel olarak, yatırım ve ticarî ilişkilerimizin yoğun olduğu veya bu cihetle bir potansiyel görülen ülkelerle, 1961 yılında başlatılan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının imzalanması hızlandırılmış ve şimdیه kadar 21 ülkeyle anılan anlaşma imzalanmış bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ve Tacikistan Cumhuriyeti arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla imzalanan, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının esasları şöyle özetlenebilir :

1. Türkiye ve Tacikistan’da uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırmak ve karşılıklı tanıtılmasına imkân vermek,
2. Türkiye ve Tacikistan’da yabancı sermayenin kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabi olacağı muamele ve sahip olduğu haklara açıklık getirmek ve,
3. Her iki ülkede, özel teşebbüsle devlet arasında çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarını tespit etmektir.

Ülkemizde halen, faaliyette bulunan Tacikistan sermayeli şirket bulunmamaktadır. Bu Anlaşma ile, ülkemize gelecek olan Tacik menşeli sermayede az da olsa bir artış olması beklenmekte ve daha ziyade, artık yurtdışına açılmaya başlayan Türk yatırımcıların Tacikistan'da yapacakları yatırımlar için emniyetli bir ortamın temini öngörülmektedir.

Bu Anlaşma, Türk özel teşebbüsüne Tacikistan, Tacik özel teşebbüsüne Türkiye'de karşılıklı ekonomik ve yasal güvence verirken, ilgili ülkelere yeni herhangi bir yük getirmemektedir.

ANLAŞMA MADDELERİNİN GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu maddede, Anlaşma metni içinde sık sık sözü edilen yatırım, yatırımcı, hâsılat ve yatırımla ilgili faaliyetlerin tanımları yapılmaktadır. Özellikle "yatırım" tanımı 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununa paralellik sağlanarak hazırlanmıştır.

Madde 2. — Bu maddeye göre, Taraflardan her biri, diğer tarafın yatırımcılarının yatırımlarını kendi kanunî şartlarına uygun olarak yapmış olması halinde koruma ve teşvik etmeyi taahhüt etmektedir.

Taraflardan her biri diğer Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına ülkesinde eşit ve adil muamelede bulunmayı taahhüt etmekte ve maddenin hükümlerine istisna teşkil edecek durumlar tanımlanmaktadır.

Madde 3. — Bu madde, T. C. Anayasasında yer alan kamulaştırma ve devletleştirme konularını kapsamakta ve hangi şartlarda bu işlemlerin gerçekleştirilebileceği belirtilmektedir. Bu şartlar; kamulaştırmanın kamu yararı amacıyla yapılması ve yürürlükteki mevzuat uyarınca eşitlik ilkesinin gözetilmesi ile yeterli ve etkin bir tazminat ödemesinin yapılmasıdır.

Maddede aynı zamanda ev sahibi ülkedeki savaş, olağanüstü hal ve benzeri durumların ortaya çıkması halinde zarara uğrayan diğer taraf yatırımcılarına uygulanacak muamelelerin ev sahibi ülke yatırımcılarına uygulanacak muameleden daha az elverişli olmaması hükmü getirilmektedir.

Madde 4. — Sermaye ve gelirlerin transferini düzenleyen bu maddede, bir yatırımla ilgili bütün transferlerin konvertibl bir kur üzerinden ve gereksiz gecikme olmaksızın gerçekleştirilmesi Taraflarca garanti edilmektedir. Transferlerin konvertibl bir kur üzerinden yapılması kambiyo mevzuatımıza uygundur.

Madde 5. — Bu maddede, Âkit Taraflardan birinin ülkesinde yapılmış olan yatırımın, yatırımcının ülkesinde sigorta edilmiş olması halinde sigorta şirketinin yatırımcının haklarına halefiyeti düzenlenmektedir. Ayrıca bir uyuşmazlık durumunda Anlaşmanın 10 uncu maddesi yoluyla çözüme gidilecektir.

Madde 6. — Bu maddede, taraflar arasında mevcut ya da gelecekte oluşabilecek bu Anlaşma dışındaki yükümlülüklerin bu anlaşmanıninkilerden daha elverişli genel yada özel hükümlerinin uygulanırlığı prensibi tanımlanmaktadır.

Madde 7. — Bu maddede Anlaşmaya istisna teşkil edebilecek durumlar tanımlanmaktadır.

Madde 8. — Bu maddede, taraflarca diğer Taraf yatırımcısının yatırımlarına vergi politikaları açısından adil ve eşit muamele uygulaması gereği hükme bağlanmaktadır.

Madde 9. — Bu maddede Tarafların anlaşma ile ilgili tüm hususlarda istişarede bulunmayı kabul etmeleri gereği hükme bağlanmaktadır.

Madde 10. — Bu maddede bir Taraf ile diğer Tarafın yatırımcısı arasında çıkabilecek yatırım uyuşmazlıklarının çözüm yolları düzenlenmektedir. Öngörülen prosedüre göre, öncelikle uyuşmazlık karşılıklı görüşmeler yoluyla çözümlenmeye çalışılacak altı ay içinde çözüme ulaşılamazsa; ye-

rel yargı organlarına ya da doğrudan ya da yerel mahkemenin 1 yıl içinde hükme varamaması halinde, Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAU)'nun Tahkim kurallarına göre bu maksatla kurulacak bir Tahkim Mahkemesine ya da Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezine götürülebilecektir.

Bu fıkranın amacı yerel mahkemelerde kesin hükme bağlanmış uyuşmazlıkların, tekrar uluslararası bir mercide tartışılmasını önlemektir. Tahkim Kararları ise nihai ve bağlayıcı olacaktır.

Madde 11. — Bu Anlaşmanın uygulama ve yorumundan dolayı Âkit Taraflar arasında doğabilecek uyuşmazlıkların çözüm yolları düzenlenmiş, diplomatik kanallara ağırlık verilmiştir. Uyuşmazlığın başlanmasından itibaren 6 ay içinde anlaşmaya varılamaması halinde işletilebilecek olan Tahkim Kurulu mekanizmasının oluşturulma ve çalışma prensipleri de bu maddede düzenlenmiştir.

Madde 12. — Bu maddede anlaşmanın süresi ve sona erdirilme esasları tanımlanmıştır. Ayrıca anlaşmanın nasıl tadil edileceği de bu madde ile hükme bağlanmıştır.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

31.1.1997

Esas No. : 1/506

Karar No. : 79

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanarak, 6.9.1996 tarihinde Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 1.10.1996 tarihinde tali komisyon olarak Komisyonumuza, esas komisyon olarak da Dışişleri Komisyonuna havale edilen "Türkiye Cumhuriyeti ve Tacikistan Cumhuriyeti arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 30.1.1997 tarihinde yaptığı 39 uncu Birleşiminde Hükümeti temsilen Çevre Bakanı Başkanlığına da, Dışişleri ve Maliye Bakanlıkları ile Hazine Müsteşarlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla incelelenip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi; genel ekonomik politikalarımızın ana hedefleri arasında, ülkemiz müteşebbisi ve sermayesinin dış ülkelere açılması, yabancı sermaye ve teknolojinin ise ülkemize gelmesi suretiyle, ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesi hususu yer almaktadır.

Bu çerçevede, ülkemizde yatırım yapan yabancı sermayenin çalışma şartlarını belirlemek ve teşvik etmek amacıyla, yatırım ve ticari ilişkilerimizin yoğun olduğu veya bu konularda bir potansiyel görülen ülkelerde, 1961 yılında başlatılan "Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmaları"nın imzalanması hızlandırılmış ve birçok ülkeyle söz konusu Anlaşmalar imzalanmıştır.

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının ana amacı, taraf ülkeler arasında sermaye ve teknoloji akımını teşvik ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde nasıl korunduğunu tespit etmektir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Tacikistan Cumhuriyeti arasında 6 Mayıs 1996 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ve Tacikistan Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma" ile;

— Türkiye ve Tacikistan'da uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırmak ve karşılıklı tanıtılmasına imkân vermek,

— Türkiye ve Tacikistan'da yabancı sermayenin kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabii olacağı muamele ve sahip olduğu haklara açıklık getirmek,

— Her iki ülkede, özel teşebbüsle devlet arasında çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarını tespit etmek,

Gibi hususlar düzenlenmektedir.

Söz konusu Anlaşma, Türk özel teşebbüsüne Tacikistan'da, Tacikistan özel teşebbüsüne de Türkiye'de karşılıklı ekonomik ve yasal güvence verirken, ilgili ülkelere yeni herhangi bir yük getirmemektedir.

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

— Yatırımların kalkınma planları ve yıllık programlarla tespit edildiği, "Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma"ların onaylanmasının uygun bulunduğu tasarıların, esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilmesinin teamüle ve mevzuata uygun olmadığı, Kalkınma Planlarının Yürürlüğe Konması ve Bütünlüğünün Korunması Hakkında 3067 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde, "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Kalkınma Planıyla ilgili gördüğü tasarı ve teklifleri en son olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna havale eder." hükmünün yer aldığı, Komisyonumuzun; sözkonusu anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunmasına dair Tasarıda tali komisyon olmasının, Kalkınma Planının bütünlüğünü bozucu nitelikte olduğu,

— Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacak anlaşmaların sunuş yazılarını hazırlama görevinin, 31.5.1963 tarihli ve 244 sayılı Kanun gereğince Dışişleri Bakanlığına verildiği, sözkonusu anlaşmaların yine aynı Kanun hükümleri uyarınca Dışişleri Bakanlığınca yürütüldüğü, içeriğinin ise ilgili kurum veya kuruluşca hazırlandığı, ayrıca Türkiye Cumhuriyeti adına yapılan anlaşmaları milletlerarası kurullarda tescil ettirmek ve yapılmış veya yapılacak anlaşmaların resmî sicilini tutmakla da Dışişleri Bakanlığının görevlendirildiği, dış siyasetin gereği olarak, dış ilişkilerle ilgili konularda bütünlük sağlamak açısından, sözkonusu anlaşmalarda Dışişleri Komisyonunun esas komisyon olarak değerlendirilmesi, konunun içeriği ile ilgili komisyonun ise tali komisyon olması, ancak tali komisyonun mutlaka görüş beyan etmesinin de zorunlu hale getirilmesinin gerektiği,

Şeklinde görüşler dile getirilmiştir.

Diğer taraftan, kamu harcama veya gelirlerinde artış veya azalış gerektiren kanun tasarı veya tekliflerinin veyahut sadece belli maddeleri bu niteliği taşıyan tasarı veya tekliflerin, tali komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiş olsalar dahi, Komisyonumuz görüşünün mutlak surette alınmasının gerektiği, ayrıca tali komisyonlara görüş bildirme zorunluluğu getirecek ve bu komisyonlara ayrılan süreye biraz daha esneklik kazandıracak şekilde bir ıçtüzük değişikliğine gidilmesinin zaruret haline geldiği ifade edilmiştir.

Yukarıda özetlenen görüşmeler sonucunda, tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının; sözkonusu anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunmasına dair 1 inci maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 ve 3 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Dışişleri komisyonuna sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan

İ. Ertan Yülek

Adana

Başkanvekili

Mustafa Çiloğlu

Burdur

Sözcü
Azmi Ateş
İstanbul
Üye
Alaattin Sever Aydın
Batman
Üye
Nevfel Şahin
Çanakkale
Üye
Hüseyin Yayla
Hatay
Üye
Turhan Arınç
İzmir
Üye
Fethi Acar
Kastamonu
Üye
Mustafa Ünalı
Konya
(İmzada bulunamadı)
Üye
Nezir Aydın
Sakarya
Üye
Kemalettin Gökteş
Trabzon

Üye
İlhan Aküzüm
Ankara
Üye
Necmi Hoşver
Bolu
Üye
Aslan Polat
Erzurum
Üye
Algan Hacaloğlu
İstanbul
Üye
Zeki Karabayır
Kars
Üye
Nurettin Kaldırımıcı
Kayseri
Üye
Mehmet Ali Yavuz
Konya
Üye
Musa Uzunkaya
Samsun
Üye
Yıldırım Aktürk
Uşak

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

Esas No. : 1/506

Karar No. : 59

21.2.1997

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti ve Tacikistan Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı Komisyonumuzun 20 Şubat 1997 tarihli 9 uncu Birleşiminde Dışişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı

temsilcileri ile DPT Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı yetkililerin katılmalarıyla görüşülmüştür.

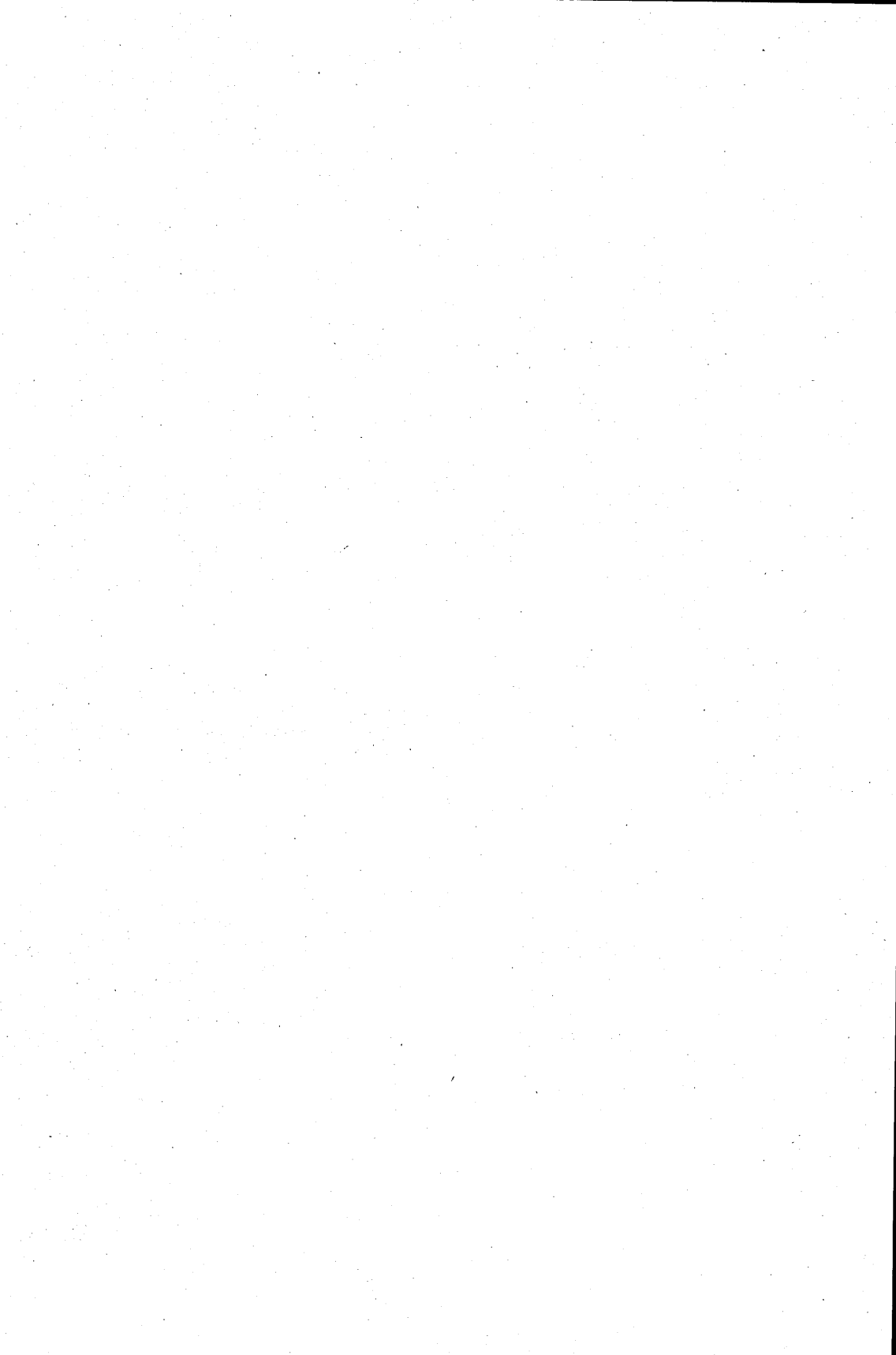
Ülkemiz ekonomisinin dışı açılmasını ve yabancı sermayenin ülkemize gelmesini temin hedefleri doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti ile Tacikistan arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmayı amaçlayan Tasarı Komisyonumuzca uygun görülerek aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Sözcü
Cefi Jozef Kamhi
İstanbul
Üye
Mehmet Sağdıç
Ankara
Üye
Ali Rahmi Beyreli
Bursa
Üye
Bülent Akarcalı
İstanbul
Üye
Hüseyin Kansu
İstanbul
Üye
Haluk Yıldız
Kastamonu
Üye
Abdullah Gencer
Konya

Kâtip
Cevdet Akçalı
Adana
Üye
Arif Ahmet Denizolgun
Antalya
Üye
Hikmet Çetin
Gaziantep
Üye
Hasan Tekin Enerem
İstanbul
Üye
Osman Yumakoğulları
İstanbul
Üye
Cemal Özbilen
Kırklareli
Üye
Yaşar Canbay
Malatya

Üye
Enis Süliin
Tekirdağ

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti ve Tacikistan Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 6 Mayıs 1996 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ve Tacikistan Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Prof. Dr. Necmettin Erbakan

Başbakan

Dışişleri Bakanı ve Başb. Yrd.

T. Çiller

Devlet Bakanı

N. Ercan

Devlet Bakanı

I. Saygın

Devlet Bakanı

N. Kurt

Devlet Bakanı

N. K. Zeybek

Devlet Bakanı

M. S. Ensarioğlu

Devlet Bakanı

B. Aksoy

Devlet Bakanı

H. U. Söylemez

Devlet Bakanı

A. Yılmaz

Devlet Bakanı

B. Şeker

Adalet Bakanı

Ş. Kazan

İçişleri Bakanı

M. Ağar

Millî Eğitim Bakanı

Prof. Dr. M. Sağlık

Sağlık Bakanı

Y. Aktuna

Tarım ve Köyişleri Bakanı

M. Demirci

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Y. Erez

Kültür Bakanı

İ. Kahraman

Orman Bakanı

M. H. Dağlı

Devlet Bakanı

F. Adak

Devlet Bakanı

Doç. Dr. A. Gül

Devlet Bakanı

Prof. Dr. S. Tekir

Devlet Bakanı

M. Altunsoy

Devlet Bakanı

L. Esengün

Devlet Bakanı

A. C. Tunç

Devlet Bakanı

G. Dağdaş

Devlet Bakanı

T. R. Güneri

Devlet Bakanı

Prof. Dr. S. Günbey

Devlet Bakanı

Dr. A. Demircan

Millî Savunma Bakanı

T. Tayan

Maliye Bakanı

Doç. Dr. A. Şener

Bay. ve İskân Bakanı

C. Ayhan

Ulaştırma Bakanı

Ö. Barutçu

Çal. ve Sos. Güv. Bakanı

N. Çelik

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı V.

F. Adak

Turizm Bakanı

B. Yücel

Çevre Bakanı

M. Z. Tokar

DIŐIŐLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti ve Tacikistan Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
VE
TACİKİSTAN CUMHURİYETİ ARASINDA
YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN
ANLAŞMA

Bundan sonra "Taraflar" olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti ve Tacikistan Cumhuriyeti Özellikle bir Taraf yatırımcılarının diğer Tarafın ülkesinde yapacakları yatırımlarla ilgili olarak, aralarındaki ekonomik işbirliğini artırma arzusu ile,

Anılan yatırımların tabi olacağı uygulamalara ilişkin bir anlaşma akdinin, sermaye ve teknoloji akımı ile Tarafların ekonomik gelişimini teşvik edeceğini kabul ederek,

İstikrarlı bir yatırım ortamı meydana getirmek ve ekonomik kaynakların en etkin biçimde kullanılmasını sağlamak üzere, yatırımların adil ve hakkaniyete uygun muameleye tabi tutulmasının gerektiği hususunda mutabık kalarak, ve

Yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması için bir anlaşma yapılması kararıyla,

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır.

MADDE I

Tanımlar

İşbu Anlaşmanın amacı bakımından;

1. "Yatırımcı" terimi :

(a) Taraflardan herhangi birinin yürürlükteki yasalarına göre vatandaşı sayılan gerçek kişileri,

(b) Taraflardan herhangi birinin yürürlükteki yasaları çerçevesinde kurulmuş ve merkezi o Tarafın ülkesinde bulunan şirketler, firmalar ya da iş ortaklıklarını ifade eder.

2. (a) "Yatırım" terimi, her türlü mal varlığını ve sınırlayıcı olmamakla beraber özellikle aşağıdakileri kapsar:

(i) hisse senetleri ya da şirketlere katılımın diğer şekilleri,

(ii) yeniden yatırımda kullanılan hâsılatlar, para alacakları veya bir yatırım ile ilgili malî değeri olan diğer haklar,

(iii) taşınır ve taşınmaz mallar ile ipotek, tedbir, rehin ile mülkün ülkesinde bulunduğu Tarafın kanun ve diğer mevzuatı uyarınca tanımlanmış diğer benzer haklar,

(iv) sınaî ve fikrî mülkiyet hakları, patent, sınaî tasarım, ticarî marka, peştemaliye, know-how ile benzer diğer haklar,

(v) doğal kaynaklarla ilgili imtiyazlar da dahil olmak üzere kanun ya da sözleşme ile verilmiş iş imtiyazları.

(b) Bu terim yatırımın yapıldığı Tarafın ülkesindeki kanunlarına ve diğer mevzuatına uygun olarak yapılmış tüm doğrudan yatırımları içerir. "Yatırımlar" terimi bir Tarafın ülkesindeki bu Anlaşmanın yürürlük tarihinden önce ve sonra yapılmış tüm yatırımları kapsar.

3. "Hâsılatlar" terimi, bir yatırımdan elde edilen ve özellikle ancak sınırlayıcı olmayacak şekilde kar, faiz ve temettüleri içerir.

MADDE II

Yatırımların Teşviki ve Korunması

1. Her bir Taraf, kendi ülkesinde yatırımlara ve bunlarla ilgili faaliyetlere, herhangi bir üçüncü ülkenin yatırımcılarının yatırımlarına, benzer durumda uygulanandan daha az elverişli olmayan koşullarda, ilgili yasaları ve diğer mevzuatına uygun olarak, izin verecektir.

2. Her bir Taraf yapılmış olan yatırımlara benzer durumlarda kendi yatırımcılarının ya da herhangi bir üçüncü ülkenin yatırımcılarının yatırımlarına uygulanandan, hangisi en elverişli ise, daha az elverişli olmayan bir muamele uygulayacaktır.

3. Yabancıların ülkeye giriş, geçici ikâmet ve istihdamı ile ilgili kanun ve diğer mevzuata uygun olarak;

(a) Herhangi bir Taraf vatandaşlarının, kendilerinin ya da kendilerini istihdam eden Tarafın yatırımcısının önemli bir miktar sermaye veya başka kaynak taahhüdünde bulunduğu veya bulunmak üzere olduğu bir yatırımın kurulması, geliştirilmesi, idaresi amacıyla veya işletilmesine ilişkin tavsiyelerde bulunmak üzere diğer Tarafın ülkesine girmesine ve kalmasına izin verilecektir.

(b) Bir Tarafın yürürlükteki kanun ve diğer mevzuatına uygun olarak kurulan ve diğer Taraf yatırımcılarının yatırımları olan şirketler seçtikleri idarî ve teknik personeli tabiyetlerine bakılmaksızın istihdam etmeye mezun olacaklardır.

4. İşbu maddenin hükümleri, Taraflardan herhangi birinin taraf olduğu aşağıdaki anlaşmalar için geçerli olmayacaktır:

(a) mevcut veya gelecekte yapılacak herhangi bir gümrük birliği, serbest bölge, bölgesel ekonomik teşkilat veya benzer uluslararası anlaşmalar,

(b) tamamen veya esas olarak vergilendirmeye ilişkin olanlar.

MADDE III

Kamulaştırma ve Tazminat

1. Yatırımlar, yürürlükteki mevzuata ve işbu Anlaşmanın II nci maddesinde konu edilen genel prensiplere uygun olarak, kamu yararına ve ayrımcı olmayacak biçimde yapılmadıkça ve anında, yeterli ve etkin tazminat ödenmedikçe kamulaştırılmayacak, devletleştirilmeyecek veya doğrudan ya da dolaylı olarak benzer etkisi olan tedbirlere maruz bırakılmayacaktır.

2. Tazminat, kamulaştırılan yatırımın kamulaştırma işleminin yapıldığı veya öğrenildiği tarihteki adil piyasa değerine eşit olacaktır. Tazminat gereksiz gecikme olmaksızın ödenecek ve serbestçe transfer edilebilir olacaktır.

3. Yatırımları, diğer Tarafın ülkesinde savaş, ayaklanma, iç karışıklık veya diğer benzer olaylar nedeniyle zarar gören herhangi bir Taraf yatırımcıları, bu tür kayıplarla ilgili olarak, diğer Tarafca kendi yatırımlarına ya da herhangi üçüncü bir ülke yatırımcılarına uygulanan muameleden daha az elverişli olmayacak şekilde, uygulanacak işlemlerden hangisi en elverişli ise o muameleye tabi tutulacaklardır.

MADDE IV

Ülkesine İade ve Transfer

1. Taraflardan her biri, bir yatırım ile ilgili tüm transferlerin kendi ülkesi içine ve dışına serbestçe ve makul olmayan bir gecikme olmaksızın yapılmasına izin verecektir. Bu transferler aşağıdakileri içerir.

- (a) hâsılatlar,
- (b) bir yatırımın tamamının veya bir kısmının satışı veya tasfiyesinden elde edilen kazançlar,
- (c) Madde III çerçevesinde tazminat,
- (d) yatırımlarla ilgili alınmış olan kredilerin anapara ve faiz ödemeleri,
- (e) diğer Tarafın ülkesinde bir yatırım ile ilgili çalışma izni almış olan bir Tarafın vatandaşlarının hak ettikleri maaşlar, haftalık ücretler ve diğer ödemeler,
- (f) bir yatırım uyumsuzluğundan doğan ödemeler.

2. Transferler, yatırımın yapılmış olduğu konvertibl para birimi veya yatırımcı ile ev sahibi Tarafın anlaşması durumunda, herhangi bir konvertibl para birimiyle ve transferin yapıldığı tarihte geçerli olan döviz kuru üzerinden yapılacaktır.

3. Yukarıdaki 1 ve 2 nci paragraflardaki hükümlere rağmen Taraflardan her biri;

(a) bu Madde uyarınca izin verilen transferlerin, ilgili Tarafca gecikmeksizin tamamlanmak ve bu Maddenin 1 ve 2 nci paragraflarındaki hakların özüne halel getirmemek kaydı ile, nasıl yapılabacağına ilişkin usulleri öngören;

(b) döviz transferlerinin rapor edilmesini gerektiren;

(c) temettü ve diğer transferlere uygulanan stopaj vergisi gibi vergiler ihdas eden,

kanun ve nizamları muhafaza edebilirler. Ayrıca, taraflardan herbiri, kanunlarını eşitlikle, ayırım gözetmeksizin ve iyi niyetle uygulamak suretiyle alacaklıların haklarının korunmasını ve mahkeme kararlarının yerine getirilmesini sağlar.

MADDE V

Halefiyet

1. Eğer bir Taraf yatırımcısının yatırımı ticarî olmayan risklere karşı yasal bir sistem dahilinde sigorta edilmişse, sigortalayanın sigorta anlaşmasının şartlarından doğan her türlü halefiyeti diğer Tarafca tanıacaktır.

2. Sigortalayan, yatırımcının sahip olduğu haklar dışında hiç bir hakka sahip olmayacaktır.

3. Bir Taraf ile sigortalayan arasındaki uyumsuzluklar, bu Anlaşmanın X maddesi hükümleri uyarınca çözümlenecektir.

MADDE VI

Aykırılık

İşbu Anlaşma, yatırımlara ya da yatırımlarla ilgili faaliyetlere benzer durumlarda, bu Anlaşmadan daha elverişli koşullar sağlayan,

(a) Taraflardan herhangi birinin yasaları ve diğer mevzuatı, idarî uygulamalar, prosedürler ya da idarî veya yargısal kararların,

(b) uluslararası hukuktan doğan yükümlülüklerin, veya

(c) bir yatırım anlaşması veya yatırım izni kapsamındaki de dahil olmak üzere, herhangi bir Tarafın üstlenmiş olduğu yükümlülüklerin

uygulanmasına engel olmayacaktır.

MADDE VII

İstisnalar

1. Bu Anlaşma, Taraflardan herhangi birinin kamu düzeni ve ahlakının korunması, uluslararası barışın ve güvenliğin sağlanması ve sürdürülmesi ya da kendi temel güvenliğinin korunmasına ilişkin yükümlülüklerinin yerine getirilmesi için gerekli önlemler almasını engellemez.

2. Bu Anlaşma, herhangi bir Tarafın yatırımların tesisi için özel formaliteler tayin etmesine mani değildir; ancak bu formaliteler Anlaşmadan doğan hakların özüne zarar vermeyecektir.

MADDE VIII

Vergilendirme

Vergi politikaları açısından Taraflardan herbiri diğer Taraf yatırımcısının yatırımına adil ve eşit muamele uygulamaya çaba gösterecektir.

MADDE IX

İstişare

Taraflar, Anlaşma ile ilgili herhangi bir uyuşmazlığı çözümlmek, ya da Anlaşmanın uygulanması ya da yorumlanmasına ilişkin herhangi bir hususu görüşmek için, Taraflardan birinin talebi üzerine vakit geçirmeden istişarede bulunmayı kabul ederler.

MADDE X

Bir Taraf ile Diğer Tarafın Yatırımcısı Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Taraflardan biri ile diğer Tarafın bir yatırımcısı arasındaki o yatırımcının bir yatırımı ile ilgili olarak çıkan uyuşmazlıklar, yatırımcı tarafından ev sahibi Tarafa ayrıntılı bir şekilde yazılı olarak bildirilecektir. Yatırımcı ve ilgili Taraf bu tür uyuşmazlıkları, mümkün olduğunca iyi niyetle, karşılıklı görüşme ve müzakereler yoluyla çözümlenmeye çalışacaklardır.

2. Bu uyuşmazlıkların, birinci paragrafta belirtilen yazılı bildirim tarihinden itibaren altı ay içinde, çözümlenememesi durumunda uyuşmazlık, yatırımcının seçebileceği aşağıdaki mercilere sunulabilir;

(a) Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL)'nın Tahkim Kurallarına göre bu maksatla kurulacak bir tahkim mahkemesi (UNCITRAL),

(b) Her iki Tarafın da bu Merkeze üye olmaları halinde, devletler ile Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Sözleşmesi ile kurulmuş olan Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID),

Şu şartla ki; yatırımcının uyuşmazlığı, uyuşmazlığa taraf olan Tarafın adli mahkemelerine getirmiş olması durumunda bir yıl içinde nihai karar alınmamış olması gerekir.

3. Tahkim kararı;

(a) İşbu Anlaşma hükümlerine,

(b) kanunlar ihtilafı ile ilgili hükümler de dahil olmak üzere, ülkesinde yatırımın yapıldığı Tarafın millî hukukuna,

(c) uluslararası hukukun evrensel olarak kabul görmüş kural ve prensiplerine bağlı olacaktır.

4. Tahkim Kararları uyuşmazlığın bütün tarafları için kesin ve bağlayıcı olacaktır. Her bir Taraf verilen kararları kendi ulusal yasaları çerçevesinde yerine getirecektir.

MADDE XI

Âkit Taraflar Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Taraflar, işbu Anlaşmanın yorumu veya uygulaması ile ilgili her türlü uyuşmazlığa iyi niyet ve işbirliği ruhu içinde, çabuk ve adil çözüm arayacaklardır. Bu bakımdan, Taraflar bu tür çözümlere ulaşmak için doğrudan ve anlamlı görüşmeler yapmayı kabul ederler. Eğer Taraflar, aralarında uyuşmazlığın başladığı tarihten itibaren altı ay içinde bu yöntemle uzlaşmaya varamazlarsa, uyuşmazlık herhangi bir Tarafın talebi üzerine, üç üyeli bir tahkim heyetine götürülebilir.

2. Her bir Taraf, böyle bir talebin alınmasından itibaren iki ay içinde, birer hakem tayin edecektir. Bu iki hakem, üçüncü bir ülke vatandaşı olan üçüncü bir hakemi başkan olarak seçecektir. Taraflardan biri belirlenen süre içinde bir hakem tayin edemezse, diğer Taraf, Uluslararası Adalet Divanının Başkanından bu tayini yapmasını talep edebilir.

3. Eğer iki hakem, seçimlerinden itibaren iki ay içinde Başkanın seçimi konusunda anlaşma sağlayamazlarsa, Başkan, Taraflardan birini talebi üzerine Uluslararası Adalet Divanı Başkanı tarafından seçilecektir.

4. Uluslararası Adalet Divanı Başkanı, işbu Maddenin ikinci ve üçüncü paragraflarında belirtilen konularda görevini yerine getirmekten alıkonulursa ya da bu şahıs Taraflardan birinin vatandaşı ise seçim Başkan yardımcısı tarafından yapılacaktır ve Başkan yardımcısı da anılan görevini yerine getirmekten alıkonulursa ya da Taraflardan birinin vatandaşı ise seçim Divanın, taraflardan birinin vatandaşı olmayan en kıdemli yargıcı tarafından yapılacaktır.

5. Tahkim Heyeti Başkanın seçildiği tarihten itibaren üç ay içinde, işbu Anlaşmanın diğer maddeleriyle tutarlı olacak şekilde usul kuralları üzerinde anlaşmaya varacaktır. Böyle bir anlaşmanın sağlanamaması durumunda, Tahkim Heyeti, uluslararası tahkim usulü kurallarını dikkate alarak usul kurallarını tayin etmesini Uluslararası Adalet Divanı Başkanından talep edecektir.

6. Âkit Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, üçüncü hakemin seçildiği tarihten itibaren sekiz ay içinde, bütün beyanlar yapılacak, bütün duruşmalar tamamlanacak ve Tahkim Heyeti -hangisi daha sonra gerçekleşirse- duruşmaların bittiği tarihte veya son beyanlardan sonra iki ay içinde karara varacaktır.

7. Başkan ve diğer hakimlerin masrafları ve yargılama ile ilgili diğer masraflar Taraflarca eşit olarak ödenecektir. Bununla birlikte, Tahkim Heyeti giderlerin daha yüksek bir oranının Taraflardan biri tarafından ödenmesine re'sen karar verebilir.

8. Eğer bir uyuşmazlık, bu Anlaşmanın X uncu maddesi uyarınca bir uluslararası tahkim heyetine sunulmuş ve hala orada çözüm beklemekte ise, aynı uyuşmazlık işbu madde hükümleri uyarınca başka bir uluslararası tahkim heyetine sunulmayacaktır. Bu, her iki Taraf arasında doğrudan ve anlamlı görüşmeler yapılmasını engellemeyecektir.

MADDE XII

Yürürlüğe Girme, Yürürlük Süresi ve Sona Erme

1. İşbu anlaşma, onay belgelerinin teati edildiği tarihte yürürlüğe girecektir. Anlaşma on yıllık bir dönem için yürürlükte kalacak ve bu Maddenin ikinci paragrafına göre sona erdirilmediği sürece yürürlükte kalmaya devam edecektir. İşbu Anlaşma, yürürlüğe giriş tarihinde mevcut olan yatırımlara uygulanacağı gibi, bundan sonra yapılan ya da iktisap edilecek yatırımlara da uygulanacaktır.

2. Taraflardan her biri yazılı olarak diğer Tarafa bir yıl öncesinden ihbarda bulunarak, Anlaşmayı ilk on yıllık dönemin sonunda ya da bundan sonra her an sona erdirebilir.

3. İşbu Anlaşma taraflar arasında yazılı bir anlaşma ile değiştirilebilir. Herhangi bir değişiklik, Taraflardan her birinin diğer Tarafa böyle bir değişikliğin yürürlüğe girmesi için gerekli tüm dahili formaliteleri tamamladığını bildirmesi üzerine yürürlüğe girecektir.

4. İşbu Anlaşmanın sona erdiği tarihinden önce yapılan ya da iktisap edilen ve bu anlaşmanın uygulanacağı yatırımlarla ilgili olarak, işbu Anlaşmanın diğer tüm Maddelerinin hükümleri, söz konusu sona erme tarihinden itibaren on yıllık ek bir süre boyunca yürürlükte kalacaktır.

Bu Anlaşmayı Tarafların tam yetkili temsilcileri tarafından imzalamışlardır.

Ankara'da 6 Mayıs 1996 tarihinde Türkçe, Tacikçe ve İngilizce dillerinde hepsi de asıl olarak imzalanmıştır.

Yorumda farklılık olması halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ADINA

Ufuk SÖYLEMEZ

Devlet Bakanı

TACİKİSTAN CUMHURİYETİ

ADINA

Tuhtabay G. GAFAROV

Ekonomi ve Dış Ekonomik

İlişkiler Bakanı

